

Голас Радзімы

№ 22 (1852)
31 мая 1984 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Малое можа зноў радавацца жыццю, сонцу, ласкавым усмешкам людзей. Цяжкая хвароба адступіла. Праз некалькі дзён дзіця вернецца да сваіх бацькоў. А пакуль тату і маму яму замяняюць дактары, медсёстры і нянечкі Беларускага цэнтра дзіцячай хірургіі. [Працяг фотарэпартажу пра адну з буйнейшых лячэбных устаноў Беларусі змешчаны на 3-й стар.]

падзеі • людзі • факты

З АФІЦЫЙНЫМ
ДРУЖАЛЮБНЫМ
ВІЗІТАМ

Па запрашэнню ЦК КПСС, Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР і Савета Міністраў СССР у нашай краіне з афіцыйным дружалюбным візітам пабывала партыйна-дзяржаўная дэлегацыя Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі на чале з Генеральным сакратаром ЦК Працоўнай партыі Карэі, Прэзідэнтам КНДР Кім Ир Сенам.

На перагаворах у Крамлі адбыўся абмен думкамі аб стане і перспектывах савецка-карэйскіх адносін, выказана задавальненне ходам гандлёва-эканамічнага і навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва, культурнага абмену.

Былі абмеркаваны таксама некаторыя міжнародныя пытанні. Багі рашуча асудзілі агрэсіўную палітыку кіруючых колаў адміністрацыі ЗША і НАТО, якія імкнуцца зламаць існуючую ваенна-старэгічную раўнавагу, адзначылі небяспеку ўзмацнення мілітарызма і тэндэнцыі ў Японіі і спроб стварэння ваенна-палітычнага альянсу Вашынгтон—Токіо—Сеул.

Асабліва ўвага на перагаворах была ўдзелена становішчу на Карэйскім паўвостраве, якое застаецца неурэгуляваным і напружаным з прычыны знаходжання ў Паўднёвай Карэі амерыканскіх войскаў, што працягваецца каля чатырох дзесяцігоддзяў. К. У. Чарненка заявіў аб падтрымцы Савецкім Саюзам барацьбы ППК, урада КНДР, усяго карэйскага народа за мірнае дэмакратычнае ўз'яднанне Карэі без усякага ўмяшання звонку.

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і ўрад СССР далі ў Вялікім Крамлёўскім палацы абед у гонар партыйна-дзяржаўнай дэлегацыі Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі. К. У. Чарненка і Кім Ир Сен абмяняліся на абедзе прамовамі.

Партыйна-дзяржаўная дэлегацыя Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі на чале з Генеральным сакратаром ЦК Працоўнай партыі Карэі, Прэзідэнтам КНДР Кім Ир Сенам 26 мая прыбыла ў Мінск.

На чыгуначным вакзале, упрыгожаным дзяржаўнымі flagami КНДР, СССР і БССР, Кім Ир Сен, членаў дэлегацыі цёпла сустракалі першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі М. Слюнькоў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР І. Палякоў, Старшыня Савета Міністраў рэспублікі У. Бровікаў.

У ліку сустракаўшых знаходзіліся генеральны консул ПНР у Мінску Я. Рачкоўскі, генеральны консул ГДР у Мінску П. Якабе, карэйскія студэнты і аспіранты, якія вучацца ў Мінску.

Гасцей сустракалі прадстаўнікі працоўных Мінска.

На плошчы Перамогі Кім Ир Сен, іншыя члены дэлегацыі ўсклалі вянок да помніка-абеліска воінам Савецкай Арміі і партызанам, якія правялі высокую мужнасць і гераізм у баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Гасці мінутай маўчання ўшанавалі памяць герояў.

Карэйскія гасці наведлі Мінскі трактарны завод, ВДНГ БССР.

Пасля партыйна-дзяржаўнай дэлегацыі Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі адбыла ў Брэст. Тут гасці наведлі мемарыял «Брэсцкая крэпасць-герой».

АНТЫВАЕННЫЯ АКЦЫІ

МІТЫНГ МОЛАДЗІ

Шматтысячны антываенны мітынг моладзі адбыўся ў Цэнтральным дзіцячым парку імя М. Горкага ў Мінску. Ён праводзіўся ў рамках месячніка актыўных дзеянняў супраць пагрозы ядзернага пажару. Дзеці вайны прышлі заявіць: «Мір дзецям планеты!»

Мітынг адкрыў намеснік старшыні Беларускага камітэта абароны міру, рэктар Мінскага медыцынскага інстытута, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны А. Ключароў. Сваё палыманае слова ў абарону міру і гнеўны пратэст супраць падпальчыкаў новай вайны, супраць размяшчэння ў Заходняй Еўропе амерыканскіх ядзерных ракет першага ўдару выказалі на мітынгу рабочыя, служачыя, студэнты і школьнікі.

Аднагалосна быў прыняты зварот да моладзі Заходняй Еўропы, ЗША і Канады. Мы, чыё дзяцінства было

апалена страшнай вайной, гаворыцца ў дакуменце, хто побач з дарослымі змагаўся з ворагам, які ўварваўся ў наш дом, у каго вайна забрала бацькоў і маці, і моладзь васьмідзесятых—гаворым рашучае «Не!—вайне», «Не!—смерці», «Не!—дзіцячому гору».

НА ЗДЫМКУ: антываенны мітынг моладзі ў Мінску.

ГОСЦІ 3-ЗА МЯЖЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З ТАНЗАНІІ

У Мінску пабывала дэлегацыя Саюза танзанійскіх рабочых на чале з генеральным сакратаром саюза, членам Нацыянальнага выканкома Рэвалюцыйнай партыі Аб'яднанай Рэспублікі Танзанія Джозефам Рвегасірам. Яна прыбыла ў СССР па запрашэнню ВЦСПС.

Члены дэлегацыі былі прыняты ў Беларуска-рэспубліканскім саваце прафсаюзаў. Яго сакратар А. Абуховіч азнаёміў гасцей з гераічным мінулым рэспублікі, дасягненнямі яе працоўных у развіцці эканомікі, навукі і культуры, расказаў аб шматграннай дзейнасці прафсаюзаў рэспублікі.

Д. Рвегасіра азнаёміў удзельнікаў гутаркі з гісторыяй сваёй краіны, станам і праблемамі прафсаюзага руху. Ён падзякаваў за дадзеную магчымасць наведаць сталіцу Беларусі, выказаў удзячнасць за цёплы і сардэчны прыём.

Госці з Танзаніі наведлі Беларуска-аўтамабільны завод у Жодзіна, дзе аглядзелі вытворчыя цэхі, сацыяльна-культурныя аб'екты, пабывалі ў кватэрах рабочых, сустрэліся з актывістамі заводскага камітэта прафсаюза.

Члены дэлегацыі аглядзелі экспазіцыі Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны і Дома-музея І з'езда РСДРП, ВДНГ БССР, выязджалі ў новыя раёны жыллёвага будаўніцтва Мінска.

ТВОРЧЫЯ РАБОТНІКІ

Тут, у Хатыні, асабліва ясна разумееш, у што маглі б ператварыць планету фашысты. Такая жорсткасць прывяла да атамных выбухаў у Хірасіме і Нагасакі і сёння пагражае чалавецтву новай ядзернай вайной, сказаў генеральны сакратар прафсаюза акцёраў Японіі Масахіка Мурасэ. На працягу двух дзён ён знаходзіўся ў Мінску ў саставе дэлегацыі творчых работнікаў Венгрыі Грэцыі, Даніі, Японіі, якія прымалі ўдзел у рабоце Міжнароднай прафсаюзнай канферэнцыі, што праводзілася ў Маскве.

Мемарыяльны комплекс «Хатынь», як і іншыя помнікі чалавечым ахвярам, павінен служыць людзям напамінак аб жахах вайны і аб'ядноўваць іх у барацьбе за мір, падкрэсліў японскі прафсаюзна лідэр.

Члены дэлегацыі былі прыняты ў Беларуска-рэспубліканскім камітэце прафсаюзаў работнікаў культуры, наведлі дзіцячы сад № 220 горада Мінска, сустрэліся з актёрамі акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета БССР і тэатра музычнай камедыі, азнаёміліся з выдатнымі мясцінамі беларускай сталіцы, аглядзелі экспазіцыю Дома-музея І з'езда РСДРП, зрабілі паездку на мемарыяльны комплекс «Хатынь» і Курган Славы.

СУПРАЦОЎНІЦВА

СУМЕСНЫ ПОШУК

Паглыбленне і расшырэнне ўзаемаўзабагаючых сувязей у розных галінах навуковага пошуку прадугледжана падагульняючым дакументам, які падпісаны ў Патэдаме ў час знаходжання ў ГДР дэлегацыі беларускіх вучоных на чале з прэзідэнтам АН БССР, акадэмікам М. Барысевічам. Асобае месца адводзіцца ў ім сумеснаму пошуку шляхоў інтэнсіфікацыі даследаванняў, арыентаваных на хутчэйшае выкарыстанне іх вынікаў у народнай гаспадарцы абедзвюх краін. Намечана шырокая праграма супрацоўніцтва ў развіцці навуковага прыборабудавання, далейшай яго спецыялізацыі, больш актыўнага абмену ўнікальнымі прыборамі і абсталяваннем.

У горадзе Іене акадэміку М. Барысевічу ўручаны дыплом ганаровага доктара прыродазнаўчых навук універсітэта імя Ф. Шылера. Як сказана ў пастанове вучонага савета, гэтага высокага звання беларускі вучоны ўдасгоены «за выдатныя дасягненні ў галіне малекулярнай спектраскапіі і люмінесценцыі, інфрачырвовай тэхнікі і квантавай электронікі, а таксама за ўклад у міжнароднае навуковае супрацоўніцтва».

ЗАВЯРШЫЛІ
ПАСТАЎКУ

Эксперыментальныя гаспадаркі Беларускага навукова-даследачага інстытута бульбаводства і плодагародніцтва завяршылі пастаўку насення бульбы гатунку «лошыцкі» чэхаславацкай фірме «Ліко».

Летась бульбаводам брацкай краіны было адпраўлена на развядзенне некалькі тон клубняў выведзенага ў інстытуце высокаўраджайнага гатунку. Цёплы клімат Чэхаславакіі прышоўся даспадобы беларускай бульбе: ўраджайнасць «лошыцкага» наблізілася да 400 цэнтнераў, а ўтрыманне крухмалу ў клубнях складала 24 працэнта. Вось чаму чэхаславацкія земляробы імкнуцца хутчэй развесці гэты гатунак. Эксперыментальныя базы «Русінавічы», «Ганусава», «Межава» паслалі ім пасяўны матэрыял вышэйшага класа.

Чэхаславакія—не першая краіна, дзе вырошчваецца бульба беларускай селекцыі.

АЙЧЫННАЯ МАРКА

Вырабы Добрушкага фарфоравага заводу карыстаюцца шырокім попытам пакупнікоў. Яны экспартуюцца таксама ў Чэхаславакію, Польшчу і Югаславію. Сёння прадпрыемства павялічыць вытворчасць посуду на 400 тысяч штук. Гэта стала магчымым дзякуючы пуску дзвюх новых аўтаматызаваных ліній па выпуску талерак. Цяпер тут манціруецца яшчэ адна лінія па вырабу чайнага посуду. НА ЗДЫМКУ: участак вытворчасці чайнага посуду.

КУЛЬТУРНЫЯ СУВЯЗІ

НА ВЫСТАЎКУ У ІТАЛІЮ

Слаўная гісторыя беларускага народа, гераізм савецкіх людзей у гады Вялікай Айчыннай, барацьба за мір на планеце—тэмы жывапісных палотнаў, адпраўленых з Мінска ў італьянскі горад Церні. У экспазіцыю разам з творами народнага мастака БССР Віталія Цвірко і заслужанага дзеяча мастацтваў БССР Гаўрыіла Вашчанкі ўключаны работы многіх маладых аўтараў.

Падобныя экспазіцыі штогод робяць дзесяткі замежных турне. Аматыры выяўленчага мастацтва Грэцыі, Паругаліі, Індыі, Сірыі пазнаёміліся з творами народнага мастака СССР Міхаіла Савіцкага, лаўрэата прэміі імя Джавахарлала Неру Георгія Паўлаўскага і іншых вядомых дзеячаў мастацтва нашай рэспублікі.

У Мінску ж з вялікім поспехам прайшлі выстаўкі французскага скульптара Амількара Занані, маладой мастачкі-антыфашысткі з ФРГ Монікі Зівекінг, майстроў аўстрыйскага народнага мастацтва. Нашы госці былі ўдзельнікамі творчых сустрэч з гледачамі і беларускімі калегамі, пабывалі ў майстэрнях жывапісцаў, скульптараў, керамістаў. Такія кантакты ўзабагаюць, памагаюць мацаваць мір і дружбу.

І ВОІН, І БУДАЎНІК

Нялёгка пачынаў свой жыццёвы шлях ветэран і інвалід вайны мінчанін Сяргей Дубовік. Салдатам дзеючай арміі яму давялося стаць яшчэ да Вялікай Айчыннай: ваяваў на фінскім фронце. Пазней удзельнічаў у бітве на Курскай дузе, гнаў акупантаў з Украіны, фарсіраваў Днепр, прайшоў з баямі па беларускай зямлі. І толькі раны і кантузія не дазволілі яму дайсці да Берліна. Пасля вызвалення Мінска аднаўляў горад з руін. За ратныя подзвігі Сяргей Лукіч узнагароджаны ордэнам Чырвонай Зоркі, медалямі «За адвагу», «За баявыя заслугі».

НА ЗДЫМКУ: С. ДУБОВІК з праўнучкай Юляй.

НАВАСЕЛЛІ

НОВЫ МІКРАРАЁН

Толькі за адзін тыдзень мая 150 сямей Брэста атрымалі кватэры ў новым доме—першыцы Паўднёва-ўсходняга мікрараёна горада. Сучасны будынак са зборных канструкцый, узведзены калектывам домабудаўнічага камбіната, вызначаецца палепшанай планіроўкай кватэр: усе пакоі ў іх—асобныя, а плошча балконаў і лоджый амаль удвая больш звычайнай.

Новы мікрараён разлічаны на сто тысяч чалавек. Яго жылыя масівы будуць абкружаны паркамі, скверамі, сажалкамі. І пры гэтым ён не зойме ні гектара ўрадлівых земляў прыгараднай зоны.

Сёння тэмпы жыллёвага будаўніцтва ў Брэсце амаль удвая апырэджаюць рост гарадскога насельніцтва. Забудова новых раёнаў вядзецца комплексна, па індывідуальных праектах. Адначасова з жылымі дамамі ўзводзяцца школы, паліклінікі, магазіны і іншыя аб'екты культурна-бытавога прызначэння. За апошнія гады ў добраўпарадкаваных кватэрах абласнога цэнтра справілі наваселле больш за сорак тысяч чалавек.

У БЕЛАРУСІ ЗНОЙДЗЕНЫ

РОССЫПЫ БУРШТЫНУ

ПАЛЕСКІЯ САМАЦВЕТЫ

Россыпы прамяністых камянёў, якім многія стогодзі прыпісвалі нябеснае паходжанне і чудадзейную сілу, знайшлі на Палессі студэнты Брэсцкага педагагічнага інстытута. На складзеную імі геалагічную карту нанесены ўмоўнымі абазначэннямі ўсе звесткі аб скапленнях у вялікіх колькасцях гэтых дзіўных дароў прыроды — бурштыну, знойдзенага каля Брэста, Жабінкі, у Іванаўскім раёне, каля Мікашэвічаў, Давыд-Гарадка, Пінска, Століна — на шырокай паласе тэрыторыі, якая працягнулася з захаду на поўдзень больш чым на дзвесце кіламетраў.

— Хочаце паглядзець на знаходкі? — кандыдат геолога-мінералагічных навук Альберт Багдасараў, пад кіраўніцтвам якога будучыя спецыялісты вядуць пошук, раскладвае на сталае кучкі самацветаў, што ззяюць усімі колерамі вясёлкі. — У старажытныя часы гэтыя камяні, увабраўшы больш чым дзвесце адценняў, служылі менавай адзінай, цаніліся яны то на вагу золата, то на вагу сярэбра, а быў нават перыяд, калі іх выкарыстоўвалі і на... паліва. У свой час камень даў назву электрычнасці («бурштын» па-грэчаску гучыць як «электрон»), бо даўно заўважылі: калі пацерці аб сукню, то ён па-электрызуецца.

— Першыя ўпамінанні пра бурштын на Палессі датаваны XI-XIII стагоддзямі, — працягвае Альберт Багдасараў, — а ў пачатку XIX стагоддзя яго ўжо знаходзілі ў многіх раёнах басейна Прыпяці. Цяпер, калі Палессе стала гіганцкім краем будоўляў, якія вядуцца на асушальных тарфяніках, часцей трапляецца гэты каштоўны дар прыроды. Нядаўна знойдзены бурштын, напрыклад, у час будаўніцтва вялікага вадасховішча ў Івацэвіцкім раёне, на тарфяных распрацоўках на ўчастку ля вёскі Гатча, у час будаўніцтва ачышчальных збудаванняў ля горада Кобрына...

Адкуль на Палессі бурштын? Шукаючы адказ на гэтае пытанне, брэсцкія студэнты зрабілі хімічныя і спектральныя аналізы ўласных знаходак, а таксама экспанатаў з археалагічнага музея «Бярэсце». Пасля супаставілі сваю інфармацыю з данымі аналізаў камянёў з буйнейшага ў свеце радовішча гэтых самацветаў у Прыбалтыцы. Параўнаўшы палеагеаграфічныя карты, прышлі да вываду: палескі бурштын аналагічны прыбалтыйскаму.

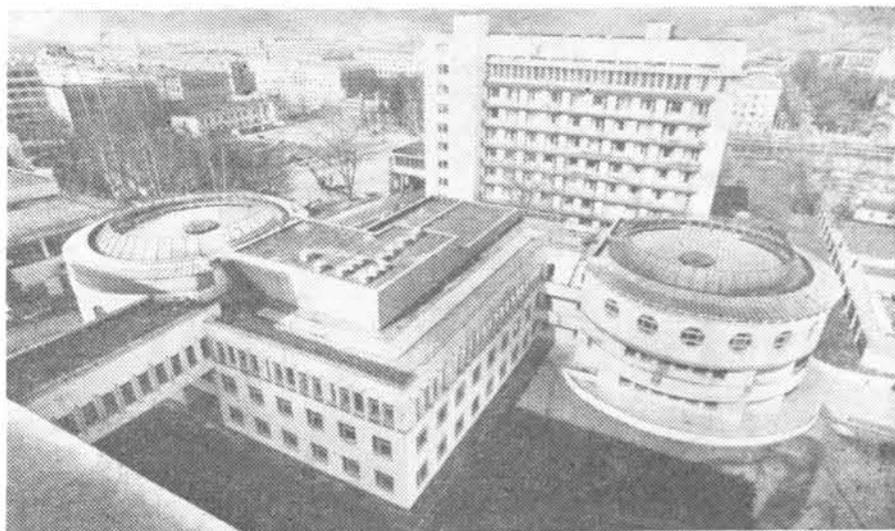
Гэтыя цудоўныя самацветы прырода падарыла планеце вельмі даўно. Утварэнні іх звязаны з так званай «бурштынавай флорай», якая існавала задоўга да з'яўлення чалавека. 50—40 мільёнаў гадоў назад на тэрыторыі цяперашняй Скандынавіі, Карэліі, Кольскага паўвострава клімат быў цёплы і вільготны, прыкладна як на Чарна-

морскім узбярэжжы, развівалася буйная расліннасць. Дрэвы былі гіганцкія — шаты секвой узнімаліся на вышыню сто метраў, а хвоі — пяцьдзсят метраў. Пальмы і дзікія бананы раслі побач з дзікімі бэзам і «своўчай ягадай», кветкі якіх і «запячатаны» ў кавалачках бурштыну. Хвойнік у такім лесе выдзяляў вельмі многа смалы. Ды і цяпер сосны, якія растуць у цёплым клімаце, скажам, у гарах Пірынеях, даюць жывіцы ў некалькі разоў больш, чым іх паўночныя сародзічы.

З надломаў на галінах, другіх дрэвавых ран сачылася жывіца, яна звисала буйнымі кроплямі ці цэлымі камякамі, якія пад парывам ветру ці ад уласнага цяжару абрываўліся і падалі ў пясок. З пягам часу бурштынавыя лясны апусціліся ў акіян, засталася акамянеўшая смала, якая і расказала пра жыццё ў неабсяжных дагістарычных лясных масівах, «запячатаны» кветкі, кавалачкі кары, лісце, насякомых. Удзельная вага бурштыну меншая, чым марской вады, таму, калі хвалі вымывалі яго з пяску, гэты «марскі камень» усплываў, а потым збіваўся ў «кучы» дзе-небудзь у ціхім заліве. А калі мора адышло, акамянеўшая смала перамяшалася з пяском і асела. Намнога пазней, у час цяжарыччана абледзянення, россыпы бурштыну языкамі ледніка былі прынесены на тэрыторыю нашага Палесся, а пасля водных патокаў разнясілі яго на плошчы водазбору Прыпяці і яе прытокаў. А можа ён утварыўся на месцы? Бо ў той час такі ж клімат і такія дрэвы, як даказалі ўкраінскія вучоныя, былі на тэрыторыі цяперашняга Палесся, Львова, Роўна, дзе знайшлі бурштын.

Геологі Мінска таксама маюць намер з надыходам лета пачаць пошукі адкладаў з прамысловымі канцэнтрацыямі россыпаў бурштыну. Надзею на такія знаходкі ўсяляе знойдзеная непадалёку ад беларускага Палесся Клёсаўскае радовішча на Украіне ў Ровенскай вобласці, дзе вядзецца здабыча і апрацоўка цудоўных камянёў, апетых у старажытных легендах і песнях.

Кастусь ТЫЧЫНА.

КЛАПОЦІЦА ДЗЯРЖАВА

Гэтыя здымкі зроблены ў Беларускім рэспубліканскім цэнтры дзіцячай хірургіі — адной з буйнейшых дзіцячых лячэбных устаноў БССР. Спецыялісты цэнтры даюць у год дваццаць пяць тысяч кансультацый. Дзевяць тысяч дзяцей праходзяць тут стацыянарнае лячэнне. Чатыром тысячам з іх робяць пры неабходнасці аперацыі.

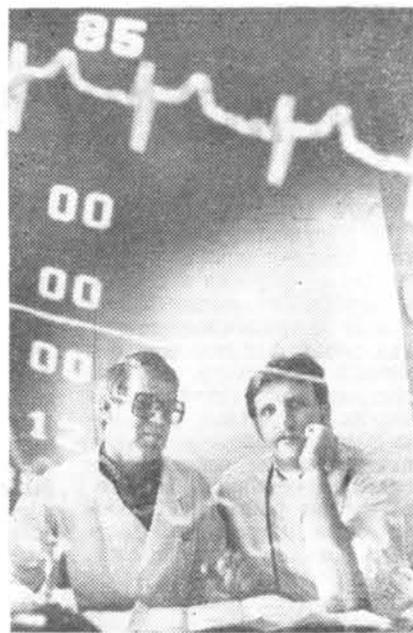
Падобных лячэбных устаноў у СССР сотні. Пытанні аховы здароўя дзяцей вырашаюцца ў нас на дзяржаўным ўзроўні. Для гэтай мэты ў краіне створана спецыяльная служба, асноўныя прыярытэты работы якой — аказаць бясплатную, агульнадаступную, высокакваліфікаваную медыцынскую дапамогу кожнаму дзіцяці, а таксама праводзіць шырокую прафілактыку захворванняў.

Пра здароўе дзіцяці пачынаюць клапаціцца яшчэ задоўга да яго нараджэння. Жанчыны, якія рыхтуюцца стаць маці, знаходзяцца пад пастаянным медыцынскім кантролем. У перыяд цяжарнасці, напрыклад, іх абследаюць не менш 8—10 разоў урачы жаночых кансультацый. Гэта дапамагае своечасова выяўляць адхіленні ў развіцці дзіцяці і фактары рызыкі, якія пазней могуць адбіцца на яго здароўі. І, зразумела, не толькі выяўляць, але і выкараняць.

Па-за сценамі стацыянара, дзе яны нарадзіліся, усе немаўляты трапляюць пад апеку ўчастковага педыятра — дзіцячага ўрача, які працуе ў размешчанай поблізу паліклініцы. Участковыя педыятры арганізуюць прафілактычныя абследаванні дзяцей, асабліва ўважліва назіраюць за іх развіццём у першы год жыцця.

Прывядзём такі прыклад: да гадавлага ўзросту кожнае дзіця 13—14 разоў аглядаюць урачы (акрамя тэрапеўта — псіханеўролага, артапед, афтальмолаг і іншых спецыялістаў).

Пад кантролем медыкаў знаходзяцца не толькі гарадскія дзеці, але і тыя, што жывуць у сельскай мясцовасці. Праўда, у арганізацыі аховы здароўя на вёсцы ёсць свае цяжкасці і свае спецыфіка. У прыватнасці, каб наблізіць да сельскіх дзяцей дапамогу «вузкіх» спецыялістаў, у апошнія гады ў нас інтэнсіўна развіваюцца так званыя перасоўныя віды медыцынскай дапамогі. Гэта абсталяванне ў аўтамашынах паліклінікі, клініка-дыягнастычныя лабараторыі, рэнтгеналагічныя, флюараграфічныя, стаматалагічныя ўстаноўкі «на колах».

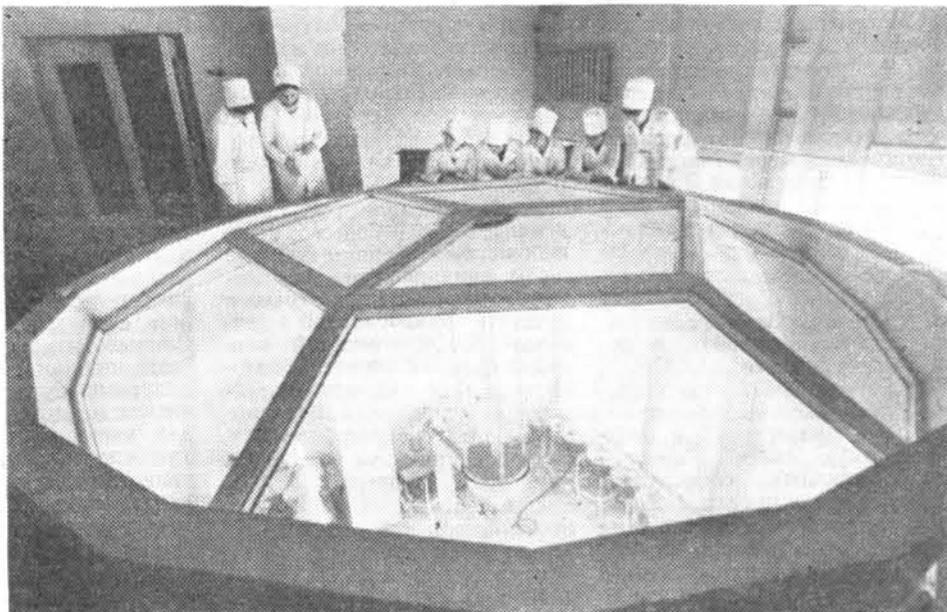

Асноўны прыярытэты работы савецкіх медыцынскіх устаноў — адзіства прафілактыкі і лячэння. Усіх дзяцей, у якіх выяўлены якія-небудзь захворванні ці схільнасць да іх, урачы бяруць на дыспансерны ўлік. У складаных выпадках маленькіх пацыентаў накіроўваюць у кансультацыйны цэнтр (там прымаюць найбольш вопытныя спецыялісты, прафесары), а калі неабходна — у стацыянар.

Відавочна, што ўзровень аказання спецыялізаванай медыцынскай дапамогі, і не толькі спецыялізаванай, у нас вышэйшы ў параўнанні з іншымі краінамі. Пра гэта сведчыць і той факт, што працэнт дзіцячай смяротнасці ў СССР больш нізкі, чым, напрыклад, у ЗША, ФРГ, Аўстрыі, Партугаліі... Па Савецкаму Саюзу самы нізкі ўзровень дзіцячай смяротнасці ў Беларусі — 15,8 на 1 000 нованароджаных. І гэта ў рэспубліцы, дзе да Кастрычніцкай рэвалюцыі на ахову здароўя кожнага жыхара асігнавалася ўсяго 4 капейкі ў год, дзе наогул не існавала такога паняцця, як ахова мацярынства і дзіцяцтва. Першая дзіцячая лабараторыя была адкрыта ў Мінску ў 1921 годзе. Сёння мы маем тысячы урачоў-педыятраў, і іх колькасць з кожным годам расце.

НА ЗДЫМКАХ: Беларускі рэспубліканскі цэнтр дзіцячай хірургіі; загадчык аддзялення Артур КАТЛЯРОУ і ўрач-ардынар Генадзь ЯЖОУ; будучыя ўрачы-педыятры — студэнты Мінскага медыцынскага інстытута назіраюць за ходам аперацыі.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

НОВЫ ГАЗАПРАВOD

КОБРЫН—БРЭСТ—ВАРШАВА

У канцы лістапада 1983 года ў Варшаве было падпісана новае важнае пагадненне. Яно прадугледжвае супрацоўніцтва Савецкага Саюза і Польшчы ў будаўніцтве газоправода Кобрын—Брэст—Варшава. Сёння ўжо набірае тэмп яго ўзвядзенне. К канцу будучага года першая «нітка» газоправода павінна быць гатова, газ пойдзе ў Польшчу...

З эканамічнага пункту гледжання цяжка перацаніць значэнне паставак савецкага газу, якія ўзрастаюць на 5 мільярдаў кубічных метраў. Размова ж ідзе аб павелічэнні вытворчасці так неабходных Польшчы штучных угнаенняў і іншых хімікаляў. Да гэтага штогадовы імпорт газу ў ПНР дасягаў шасці мільярдаў кубаметраў, што не забяспечвала поўнасцю надзённых патрэб у сыравіне.

З другога боку, гэта мае вялікае палітычнае значэнне. У той час як Злучаныя Штаты Амерыкі і іх заходнія саюзнікі пазбавілі Польшчу магчымасці купляць неабходную сыравіну, Савецкі Саюз, зглядаючы на ўзрастаючы кошт уводу ў дзеянне новых сібірскіх радовішчаў, сістэматычна павялічвае свае пастаўкі ў Польшчу. Цяпер сыравіна і паўфабрыкаты складаюць 80 працэнтаў са-

вецкіх паставак у ПНР. Дзякуючы ім выпуск прадукцыі польскай прамысловасці сістэматычна расце, і абмежаванні Захаду не далі чакаемых вынікаў.

У адпаведнасці з пагадненнем газоправод пабудуюць польскія падрадчыкі. Кошт будаўніцтва аплачваецца пастаўкамі газу. Большасць абсталявання для газоправода будзе зроблена ў Польшчы. Завод «Ферум» ужо ў сакавіку пачаў пастаўку труб. Аднак некаторае абсталяванне, як, напрыклад, арматура высокага ціску і кампрэсары для газакампрэсарнай станцыі, будуць пастаўлены з-за мяжы. І тут суседзі аказаліся самымі надзейнымі партнёрамі. Вытворчасць большасці гэтага абсталявання ўзялі на сябе партнёры з Савецкага эканамічнага Уззаемадапамогі.

У 1986 годзе па новаму газоправоду паступіць у Польшчу першы мільярд кубаметраў сціслага газу. Прамысловасць рыхтуецца да яго прыёму. Кожны кубаметр газу — гэта дадатковая вытворчасць штучных угнаенняў, а значыць, павелічэнне ўраджаю, дасягненне самазабеспячэння прадуктамі харчавання.

Мачэй БЯЛЕЦКІ,
польскі журналіст.
(Інтэрпрэс).

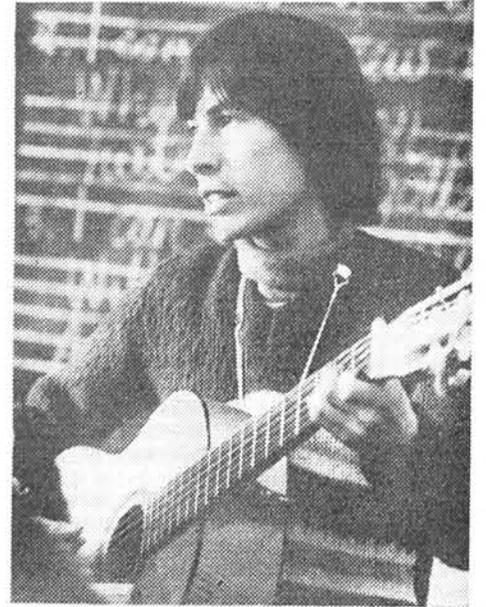

«Спяваць — значыць змагацца» — пад такім дэвізам у сярэдняй спецыяльнай музычнай школе пры Белдзяржкансерваторыі прайшоў вечар, прысвечаны песням барацьбы і пратэсту. З вялікім поспехам тут выступілі лаціна-амерыканскі ансамбль «Тупамарос» — лаўрэат Усесаюзнага фестывалю мастацкай творчасці замежных студэнтаў у Маскве, а таксама зусім малады ансамбль студэнтаў-першакурснікаў з Балівіі, якія вучацца ў Мінску.

Песні гучалі на розных мовах, але ўсе добра разумелі аднаго. Бо музыка і песня — гэта унікальная мова зносі людзей, у якіх мэта адна: адстаяць мір, свабоду і шчасце ўсіх народаў на зямлі.

НА ЗДЫМКАХ: гучыць песня далёкай радзімы; на сцэне — Вільсон МІРАНДА [Эквадор].

Фота Ю. САПУНА.

ФАРИСЕЙСТВО И ЛОЖЬ — ОРУЖИЕ СЕКРЕТНЫХ СЛУЖБ США

(Окончание. Начало в №№ 19—21).

Да, верующие, и не они одни, столкнулись с неслыханным — фарисеи и сектанты пытаются выдать свои взгляды за традиционные догматы веры. А иначе они, несомненно, не могут, ибо силится осветить авторитетом религии насаждение ненависти в мире, войны и, конечно, подрывную работу. Религиозная «свобода», о которой трещат рейгановцы, обрабатывается попытками обеспечить свободу для деяний, которые, безусловно, осуждало и осуждает христианство.

Вот эти фарисеи и сектанты силится превратить и религию в огненный фронт, выдвинув его в пределы социалистических стран. Естественно, умалчивая о том, что их доктрины далеки от признания на Западе, они пытаются превратить и религию в клин для раскола общества в социалистических странах. Кредо русской православной церкви известно. Как сказал митрополит Московский Филарет, «тот, кто не может быть гражданином своего государства, тот непригоден и для царствования божия». Патриарх Московский и всея Руси Пимен безоговорочно указал: «Сущность русской православной церкви наиболее полно проявляется... в патриотической, миротворческой и экуменической деятельности».

В религиозной оболочке враги социализма пытаются протолкнуть восхваление и принятие капитализма в его самой грубой и зверской форме. Можно, конечно, напомнить по поводу этих усилий о том, как Христос бичом изгонял из храма. Притча известная. Но дело куда более земное, чем толкование священного писания, и оно поручено в последние годы в основном НТС.

С 1977 года НТС затеял издание сборников «Надежда», которые представлялись малосведущим людям как собрание религиозных материалов. Особую привлекательность предприятия в глазах НТС — ЦРУ представляло то, что подготовку материалов (по крайней мере, частично) взяла на себя некая З. Крахмальникова, проживающая в СССР. Здесь она трудилась на избранной ниве, передавая собранное нелегально на Запад, где оно типографски оформлялось. За сим следовали попытки контрабандой перебросить все это в СССР.

В августе 1982 года кипучей деятельности Крахмальниковой, включавшей в себя преступную связь с агентурой западных спецслужб, был положен предел. Немедленно последовал иступленный вопль Антония, архиепископа Женевского и Западно-европейского: «Преследуя

составителей сборника, власти еще раз продемонстрировали свою богоробоческую сущность». НТС еще сообщил: «То, что произошло сегодня, свидетельство открытого, откровенного преследования, гонения за веру, за Христа». Сетования, мягко говоря, ханжеские. Да кто протестует? НТС! И не по причинам попрания веры, но куда более конкретным. Ибо было сказано в № 1 этого сборника в 1977 году: «Всю техническую сторону издания, защиту авторских прав участников сборника, коммерческое его распространение за границей и, по возможности, пересылку части тиража в Россию согласилось взять на себя издательство «Посев». Мы уже имели возможность неоднократно видеть, что за «христиане» укрываются под крышей этой фабрики макулатуры. Естественно, они разъярены: сорвалась еще одна акция в подрывной работе».

Буквально за каждой кампанией на Западе по поводу «притеснений» при ближайшем рассмотрении вскрывается уголовщина. По весне 1982 года западные «радиоголоса» со слезой объявили о том, что в Москве привлечены к ответственности пыльные «христиане». Новые гонения за убеждения! На деле речь шла отнюдь не об «убеждениях», а о том, что в 1979—1982 годах несколько лиц во главе с неким Бурдюгой, в основном не имеющих определенных занятий, занялись в целях наживы нелегальным промыслом, избрав для этого издание литературы религиозного содержания. Расследование дела, по необходимости очень трудоемкое, показало, что они сами получили наживы 43 600 рублей, а за использование рабочей силы выплатили около 164 тысяч рублей. Крупная афера привела к осуждению преступников в декабре 1982 года по ч. II ст. 162 УК РСФСР. Никакой «политики», заурядная уголовщина. Да один из привлеченных к судебной ответственности, Розанов, был еще осужден по ст. 88 УК РСФСР, трактующей о нарушении правил валютных операций.

Особое внимание западные ревнители «свободы» вероисповедания уделяют тем, кто по их прикидкам мог бы конкурировать в нашей стране с русской православной церковью. Небезызвестный кардинал Слипыго носится с затеей создания «Киевско-Галицкого католического патриархата», с распространением его юрисдикции на всю Украину. Этот военный преступник, в свое время благословлявший создание дивизии СС «Галичина», никак не может смириться с решением Львовского церковного собора 1946

года, упразднившим Брестскую церковную унию, в результате чего прекратила существование униатская греко-католическая церковь на Украине.

Слипыго посылает эмиссаров в нашу страну. Один из влучаев поучителен. 30 мая 1979 года на КППС «Шегиня» Львовской области был задержан черный «мерседес». Восседавший за рулем итальянский священник Бернардо Винченцо был арестован. Ему было предъявлено обвинение по ст. 70 УК УССР — контрабанда. Малодостойный служитель бога ехал в СССР четвертый раз, в предшествующие поездки он тайком провозил и передавал неким лицам крупные суммы советских денег. На этот раз у него было изъято около 13 тысяч рублей из искусно сделанного тайника и несколько чемоданов с женскими вещами.

Перед реальной перспективой тюремного срока за контрабанду Винченцо покался следствию. Оказалось, что он ехал в СССР для сбора фактов о «притеснении» тех, кто поддерживает униатскую церковь. Поручение, по словам Винченцо, ему дал кардинал Слипыго. Связи последнего с ЦРУ сомнений не вызывают. От кардинала он надеялся получить «какое-нибудь вознаграждение». Вот и вся хитрость.

Винченцо, как видим, не выполнил задания. Покавшись перед следствием, он обратился в Президиум Верховного Совета СССР с просьбой о помиловании. «Я готов стать на колени», — писал он, — перед любым и просить прощения за все, что я совершил во Львове». Естественно, во время предствования вхавших поездок. И еще лустил слезу: «Я мог бы понять, что такое коммунизм, если получу помилование и освобождение. Возможно, пойму, что коммунизм более справедлив и гуманен, чем другая политическая система и сама католическая церковь».

На пресс-конференции, материалы которой были напечатаны во «Львовской правде» 3 ноября 1979 года, Винченцо говорил: «Мне была предоставлена возможность познакомиться с документальными доказательствами, в том числе с кинодокументами второй мировой войны, свидетельствующими о тесном сотрудничестве Иосифа Слипыго и других униатских священников с нацистами и лидерами буржуазных украинских националистов. Я увидел, как при их поддержке и благословении гитлеровцы и националисты терроризировали население Украины, убивали мирных жителей, в том числе детей, женщин, стариков... Я понял, что меня втянули в политическую акцию,

дух и цели которой находят в полном противоречии с моими убеждениями человека и священника. Я не только не оправдываю антисоветских действий Слипыго и Ортынского (непосредственно снаряжавшего его в поездку. — Н. Я.), но и возмущен тем, что они использовали меня как орудие для осуществления такого грязного дела, как контрабанда, в том числе политической. Я переживаю упреки совести и раскаиваясь за то, что действовал во вред интересам Советского государства».

Что же, лучше поздно, чем никогда. Указом Президиума Верховного Совета СССР от 31 октября 1979 года Винченцо освободили от уголовной ответственности и выдворили из пределов СССР.

Ныне среди тех, кто стоит за униатскую церковь (а ихто и пытался в данном случае нащупать эмиссар Слипыго и ЦРУ), изуверы-сектанты. На следующий год после описанного неудачного вояжа итальянского священника прокуратура Дрогобыча, то есть города поблизости от Львова, возбудила уголовное дело по беспремерному факту. Сектанты, именующие себя покутниками, в зимнюю ночь 19 января четырнадцать часов водили 26-летнюю продавщицу местного магазина К. босиком по снегу, а затем устроили ей «водное крещение» — силой держали в ледяной воде речки Тисменица. Результат: К. пришлось ампутировать обе обмороженные ноги. От потерпевшей разумного рассказа добиться не удалось, после пережитого она находилась в состоянии реактивного психоза. Но постепенно клубок распутался, выявился один из главарей сектантов, некто Скальч, 1920 года рождения, с образованием четыре класса. Человек без определенных занятий, бродяга, уже отбывавший длительное тюремное заключение за антисоветскую деятельность.

Среди малограмотных людей он проповедовал точно по «Инструкции» руководителей секты: «Если наши враги скажут, мы против власти, должны отвечать: мы подчиняемся власти, стоящей над нами, а над нами власть одной державы, одной силы, господства нашего Христа... Спросят, где прописаны, отвечай — прописаны в книге Христа, спросят паспорт, отвечай — не советского подданства, а живу в религиозных размышлениях. Отцы мои не имели паспорта, а все мы носим на груди святой крест. Паспорта для лошадей, я не конь, не кобыла, что меня спрашивать паспорт. У меня паспорт Христа». Изуверство. Темнота. Конечно! Но униатские ходочки ищут именно таких, ибо

они могут послужить самым грязным целям.

Исследовали «мировоззрения» Скальча. Открылась зловонная клоака — восхваление украинских буржуазных националистов, кровавые деяния их банд в годы войны, упреки по адресу фашистов, не «переборовших» Советский Союз, надежды на новую войну и т. д. Как особо опасного рецидивиста, Львовский областной суд приговорил Скальча в августе 1980 года к длительному заключению.

Каким же беспредельным цинизмом проникнуты эти люди, которые делают черное дело, не устая призывая в свидетели «чистоты» своих помыслов Иисуса Христа! Впрочем, чего иного ожидать от американских фарисеев?

Что касается нравственно-го облика тех, кто у нас ведет тайные шашни через западные спецслужбы с заокеанскими фарисеями, то диссидентствующий клирик русской православной церкви иеродиакон Варсонофий в конце 1982 года выдал из себя: «Факты говорят, что в нас самих, называющих себя христианами, нет даже приближения к тому, чем должно быть христианство».

Описанная подрывная работа, отравляющая международные и советско-американские отношения, все же не больше чем действия авангардных сил империализма. За ними — ракетно-ядерная мощь Соединенных Штатов. Как было определено директивами СНБ еще во второй половине сороковых годов и неоднократно подтверждалось с тех пор, она будет введена в действие, если и когда общее соотношение сил склонится в пользу империализма. Обнародованные программы военного строительства администрации Р. Рейгана не оставляют никаких сомнений на этот счет, ибо они рассчитаны прежде всего на слом стратегического паритета.

Оно и понятно. ЦРУ — классовая организация, созданная и работающая в интересах только крупного капитала, а руководят им его избранные представители. Они внесли в работу ЦРУ нравы денежной элиты. Не надуманные этические нормы, приверженность к христианству и прочим высоким принципам определяют поведение в деловой деятельности, а патологическая страсть к наживе, сохранение, охрана и умножение своих капиталов. С такой же страстью, движимое очень нечистыми мотивами, ведет подрывную работу по всему миру руководство ЦРУ. Подлые цели предопределяют не менее подлые методы.

Н. ЯКОВЛЕВ.

STATEMENT BY THE USSR NATIONAL OLIMPIC COMMITTEE

In connection with a large-scale campaign launched in the USA against the Soviet Union's participation in the 23rd Olympic Games, the NOC of the USSR has made a statement. It says, in particular:

U.S. President Reagan submitted to the IOC written guarantees of the U.S. Government's respect for the Olympic traditions, rules and provisions of the Olympic Charter. Facts show, however, that these obligations and guarantees are not respected in a number of major matters. The U.S. Administration is trying to use the Olympic Games on the eve of the elections for its selfish political ends.

Open threats of physical victimization and provocative actions are made to sportsmen and officials of the USSR and other socialist countries. Slandorous allegations are being made that the participation of a Soviet delegation in the Olympic Games would presumably threaten U.S. security.

The Statement stresses that the situation, which is taking shape at present in Los Angeles, makes one doubt the effectiveness of the measures taken by the American side to ensure the full security of the national delegations. In the course of preparations for the Games some other grave violations of the Olympic Charter take place. Thus, contrary to Rule 51, the organizers intend to accredit at the Games representatives of the Radio «Free Europe» which, as is known,

is financed by U.S. intelligence services and is engaged in subversive activities against the peoples of socialist countries. Contrary to Rule 59, according to which an Olympic identity card permits its bearer to enter the country hosting the Olympics, the NOC of the USSR was notified that it should submit to the Embassy of the USA in Moscow the lists of all members of the delegation for obtaining visas. At the same time, the U.S. Embassy reserved the right to refuse entry permission to those whom it considers to be undesirable. Rule 62, prohibiting the use of the Olympic flame for commercial purposes, is impudently flouted.

The NOC of the USSR addressed the IOC and its President, Juan Antonio Samaranch, with the request immediately to review the obtained situation at an emergency meeting of the Executive Committee of the IOC and demand that the U.S. side strictly respect the Olympic Charter and take effective measures to guarantee proper security to the participants in and guests of the Olympics.

The NOC of the USSR appealed to the National Olympic Committees, the International Sports Federations and the world sporting public to pool efforts to defend the principles and ideals of the Olympic movement and to do everything possible for the Games to remain a festival of peace and friendship among all the peoples of the world.

The Olympics—prey of Washington's political arrogans

«The USSR National Olympic Committee's plenary meeting decision not to send Soviet athletes to the Summer Olympic Games in Los Angeles is final.» Marat Gramov, Chairman of the USSR Sports Committee and the USSR NOC, told a press conference in Moscow. «It has become clear that the USA puts the White House's political arrogance before the interests of the Olympic movement. Also it is useless to expect the Reagan administration and the State Department to make any radical changes and create a festive atmosphere of peace and friendship at the Games.»

«I will tell you frankly. Making this decision was not easy. Our athletes had been training hard for the Games and we had hopes of further success in Los Angeles. Still, the Soviet NOC had no choice.

«The Soviet athletes will not be taking part in the Los Angeles Games through the fault of the US reactionary circles. Lack of security, the whipping up of anti-Sovietism and the policy of deliberate obstruction as regards Soviet athletes—these are the real factors that conditioned the USSR NOC's decision.

«Some Western media are calling our decision a boycott. This is profoundly incorrect. We have not violated the Olympic Charter in any way. Each NOC has the right, under the prevailing circumstances, to decide whether to take part in the Games or not. We refused to take part and gave all the reasons for our refusal. As for the boycott of the Olympics, which was called by the former US President and was supported by the present president, it advocated the transfer of the 1980 Olympic Games from the USSR and even the abolition of the Olympic Games altogether. The boycott brought political pressure to bear on the governments of a number of countries; a whole range of economic sanctions were aimed at torpedoing the organization of the Moscow Games; for instance, firms that had signed contracts were banned from delivering equipment, etc. That was how the USA conducted its boycott of the Moscow Olympics. We are not asking anyone to stay away from the Games and all our factories that have signed contracts with the Los Angeles Olympic Organizing Committee will honour their commitments.»

Marat Gramov noted that as the Games drew nearer, the Soviet NOC and all Soviet people became particularly concerned about the acceleration of anti-Soviet hysteria in the USA.

To confirm this Gramov quoted the US press. The Washington Post, for example, wrote that an extremely hot anti-Soviet climate was being established in Los Angeles, while The New York Times informed readers that a Russian-speaking team had been organized to brainwash turncoats during the Olympics.

«The spy craze also acquired huge proportions in the USA.» Gramov said. «According to William Webster, the FBI chief, 150 of his agents were to tail the «Soviet agents». Just imagine—the «terrorists»—i.e., swimmer Salmikov, and athlete Bubka, aided by Bykova, the women's

high-jump world record holder, and gymnast Bicherova—are preparing to sabotage Californian cruise missiles rather than perform in competitions and break records.»

At the same time there were plans to kidnap and persuade Soviet people not to return to their homeland. The methods of «persuasion» included treating them with special preparations, including psychotropic drugs which influence the nervous system, Gramov told journalists.

«Never before have anti-Soviet campaigns been so fanatical and endangered not only the peace and health of the athletes, but their lives too, as in Los Angeles,» said Gramov.

«After we published our Statement, news arrived that the US President had given guarantees of security,» Gramov went on. «But what does that change? The anti-Soviet, anti-socialist campaign is not abating. On the contrary, it is increasing and not without help from the US authorities. The terrorist and extremist groups are boasting about the scale of their campaign. The USSR NOC decision has frustrated the plans for a noisy anti-Soviet sabbath, during which it was planned to distribute 500,000 leaflets, pamphlets and badges with the inscription 'Kill a Russian!'»

Answering journalists' questions, Marat Gramov said that the USSR NOC was still against holding any sort of alternative or parallel (this was an American ploy, he said) Games that could be interpreted as a counterbalance to the Los Angeles Olympic Games. For four years our athletes have been training hard for the Olympics and achieved some rather fine successes. Of course, they will be taking part in major international competitions where they will be able to show good results.

At the world championships and world cup performances last year Soviet citizens were awarded 62 gold medals, the GDR athletes—44 and the US athletes—28. Athletes from socialist countries won 65 per cent of the medals at these competitions.

«We are all for contacts with US sports organizations, for equal cooperation, but the data for the recent years is clearly not in the USA's favour,» Gramov said. «Nor do we wish to ignore future competitions. We will be delighted to take part in them. It is just that the situation in Los Angeles reflects a reality that cannot be ignored.

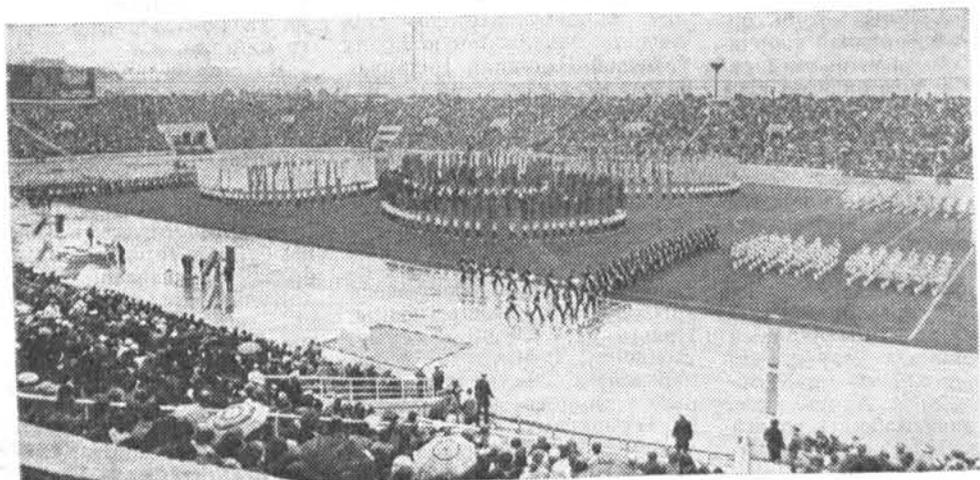
433 Soviet athletes visited the USA in 1982 and we hosted 250 US athletes. The figures for 1983 were 439 and 282 and for 1984—106 and 80, respectively.

«The USSR NOC has received tens upon thousands of letters in which Soviet people quite correctly point out the discriminatory measures adopted by the US authorities, including the creation of an atmosphere that would be intolerable for Soviet athletes in Los Angeles. These people have strongly protested against sending a Soviet sports delegation to the 23rd Olympic Games. The USSR NOC again stresses its loyalty to the principles and goals of the Olympic movement, and its desire and readiness to develop further cooperation with the International Olympic Committee and other international organizations.»

A real festival of peace and friendship among all the peoples of the world were the Olympic Games in Moscow in 1980. All the conditions for trainings, competition and rest were created for the athletes.

On photos: concert for the participants and guests of the Olympics; the Olympic village; stadium in Minsk where football tournament took place.

ПРЫМАДОННА ВЯЛІКАГА ТЭАТРА

ТАМАРА СІНЯЎСКАЯ ПРА СЯБЕ І СВАЮ ТВОРЧАСЦЬ

СЭРЦА
АДДАЕ СЛУХАЧАМ

Дваццаць гадоў назад дваццацігадовая Тамара Сіняўская стала салісткай оперы Вялікага тэатра СССР. Юная спявачка пакарыла слухачоў радкім па прыгажосці голасам, дзіўным артыстычным талентам.

Сёння ў яе рэпертуары чароўная і страсная Канчакоўна ў «Князі Ігары» Барадзіна, ганарыстая і свавольная Марына Мнішак у «Барысе Гадунове» Мусаргскага, адданая і закаханая Любава ў «Садко» Рымскага-Корсакава, гордая, прыгожая і свабодалюбівая Кармэн, дзяўчына-салдат Жэня Камялькова ў оперы Малчанава «Зоры тут ціхія», старая цыганка Азучэна ў «Трубадуры» Вердзі, Камісар у «Аптымістычнай трагедыі» Холмінава... Цэлая галерэя музыкальна-сцэнічных вобразаў, яркіх, непадобных.

— Як нараджаюцца вашы оперныя герайні? Што ўплывае на іх аблічча, характар? — пытаюся я ў спявачкі.

— Мая герайня абавязкова павінна быць у нечым блізкая і зразумелая мне чыста па-чалавечы. Стараюся так прадставіць вобраз, над якім працую, каб знайсці ў ім рысы, якасці, магчымыя для сябе. Вось, напрыклад, у «Трубадуры» я выконваю партыю Азучэны. У мяне там дарослы дваццацігадовы сын, а па існуючай традыцыі Азучэна — старая, змучаная жыццём цыганка. Змяніць знешнасць не так складана, можна «састарыцца» — на тое і тэатр. Змяніць фігуру, паходку, постаць спявачцы ўжо больш складана — у нявыкладнай позе нязручна спяваць. А малады голас і зусім схваць немагчыма. Як жа быць? І тады я прадумала сваю Азучэну. Яна ж цыганка — сын у яе мог нарадзіцца і ў шаснаццацігадоў. Значыць, маёй Азучэне гадоў трыццаць сем — трыццаць васьмь. Пры такім вырашэнні вобраза мая пластыка становіцца зусім апраўданай, асэнсаванай, натуральнай.

Стварэнне цэльнага вобраза — працэс вельмі складаны. Але для гэтага ж дадзены нам розум, інтэлект, памяць... А іншы раз з'яўляюцца нейкія механізмы на ўзроўні падсвядомасці. Я нібыта складала інфармацыю, уражаныя на «палічку» памяці, а потым, у патрэбны момант, збіраюцца самыя розныя кампаненты і нараджаецца вобраз.

— Хто з майстроў мінулага (ці, можа быць, нашых сучаснікаў) аказаў уплыў на вашу творчасць?

— Я спявачка чыста руская, і традыцыі рускай вакальнай школы для мяне родныя. Есць імёны, асабліва дарагія для мяне. Напрыклад, быў час, калі я магла бясконца слухаць запісы Надзеі Абухавай. На жаль, аб мастацтве многіх спявакоў мінулага мы можам меркаваць толькі па ўспамінах сучаснікаў, але амаль усё захоўваецца ў самой музыцы — у народнай песні, у опернай класіцы, у цудоўных рамансах.

Мне блізка таксама італьянская школа спеваў. Думаю, ні адзін оперны спявак не мог не зведаць на сабе яе ўплыў. Для мяне найбольш значым аказалася знаёмства з мастацтвам Марыю Ланца, Марыі Калас. (Як і многія савецкія оперныя спявакі, Тамара Сіняўская стажыравалася ў «Ла Скала». — І. А.).

— У оперны тэатр, у канцэртную залу прыходзіць у нейкай ступені падрыхтаваная публіка. Тэлебачанне ж звернута літаральна да ўсіх. Пры стварэнні перадач для тэлебачання вы ўлічваеце гэтую розніцу ў аўдыторыі?

— У сваіх сольных канцэртах — безумоўна. Мы ж прапагандысты музыкі — класічнай і сучаснай. І мне вельмі хочацца, каб мае спевы памагалі людзям зразумець і палюбіць «сур'ёзнае» музыкальнае мастацтва. Іншы раз я наўмысна ўключаю ў свае канцэрты вельмі папулярныя, усімі любімыя рамансы і песні. Людзі пачуюць знаёмую песню і падыдуць да тэлевізара: пады-

дуць — і паслухаюць яшчэ што-небудзь. Сустрэнуцца з любімай песняй, і, магчыма, яшчэ адзін музычны твор стане знаёмым і таксама любімым.

— Опера, песня, раманс... Як вы спалучаеце ў сваёй творчасці гэтыя жанры?

— Па-свойму люблю оперу, па-свойму — песню, па-свойму — раманс. Вялікай розніцы між імі не раблю, любоў у мяне адна — спевы, а жанраў многа. І кожнаму жанру я аддаю частку свайго сэрца. І яшчэ. Песня, раманс, опера — з'явы вельмі блізкія. Скажам, нават проста пералічваючы назвы оперных нумароў, можна ўспомніць песню Любашы ў «Царскай нявесце», песню Леля ў «Снягурачцы», песню Марфы ў «Хаваншчыне», песню Лары ў «Каменным госці»... Мне здаецца, што оперныя спявакі абавязкова павінны выконваць песні, рамансы. Гэта выдатная школа вакальнага, акцёрскага майстэрства.

— А вашы адносіны да «лёгкай», эстраднай музыкі?

— Сур'ёзная. У адным радзе з самымі выдатнымі опернымі спявакамі я паставіла б Фрэнка Сінатру, Эдзіт Піаф, Тома Джонса.

З сучасных савецкіх выканаўцаў вылучыла б, бадай, Алу Пугачову. На маю думку, эстрадным артыстам у многім больш складана, чым оперным. Напрыклад, праблема ўзросту. Мы з часам можам мяняць амплуа, а эстрадныя спявакі заўсёды павінны спяваць пра каханне і маладосць...

— Пытанне немускае: што вы больш за ўсё ценіце ў сучаснай жанчыне?

— Тое, чаго, на маю думку, ёй больш за ўсё нестася сёння, — жаночасць. Мы сталі такімі дзелавымі, такімі дужымі... Калі я сёння сустракаю па-сапраўднаму жаночую жанчыну, мне здаецца, што яна трапіла да нас аднекуль з іншай планеты...

— І яшчэ адно пытанне. Дзе і як вы любіце адпачываць?

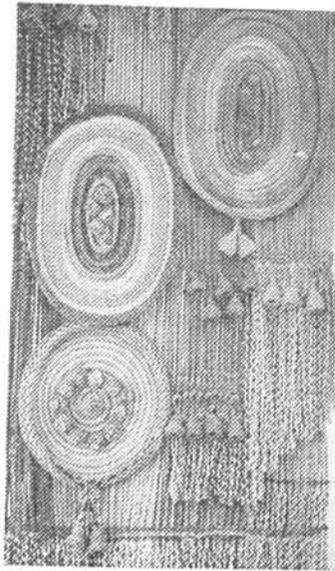
— Перш за ўсё я вельмі люблю свой дом. Для мяне вялікая радасць проста быць дома, займацца звычайнымі хатнімі справамі. Вельмі цяжка ўвесь час знаходзіцца на людзях, таму ў водпуску я люблю пабыць адна, з блізкімі. А потым сустрэча з кожным чалавекам зноў становіцца радасцю.

Сёння Тамара Сіняўская — адна з самых папулярных савецкіх спявачак. Галоўнае ў яе артыстычным абліччы — талент і шчырасць, а мастацтва яе дэмакратычнае і глыбокае грамадзянскае. Усё сваё сэрца аддае спявачка слухачам. Не раз выступала Сіняўская на буйных будоўлях, на фабрыках і заводах, перад жыхарамі вёскі і студэнтамі. І людзі плацяць ёй удзячнасцю і любоўю. За прапаганду савецкай песні яна была ўдастоена прэміі Ленінскага камсамола. А нядаўна Тамару Сіняўскую выбралі дэпутатам Вярхоўнага Савета СССР.

— Аказаны мне гонар я ўспрымаю як праяўленне шчырай павагі ў нашай краіне да творчай інтэлігенцыі, — гаварыла спявачка на сустрэчы са сваімі выбаршчыкамі.

Гутарку вяла Ірына АРЛОВА.

ГАБЕЛЕН: З ПАЛАЦАЎ ПАНСКІХ—У ПАЛАЦЫ КУЛЬТУРЫ

РАЗВІВАЕЦЦА Ў АДМЕТНАЙ ПЛЫНІ

Прыгадаем каралеўскія замкі, царскія палацы, асабліва знаці. Часта яны ўпрыгожваліся дзіўнымі насценнымі тканымі дыванамі — габеленамі. Зразумела, што бацьчы, любавачка імі магло абмежаванае кола людзей — гаспадары ды іх госці. Сёння габелен — адзін з найбольш дэмакратычных відаў мастацтва, бо асноўнае месца яго — у грамадскім інтэр'еры.

За апошнія дзесяць гадоў творы нашых мастакоў-габеленчыкаў заваявалі відомасць і прызнанне не толькі ў рэспубліцы. Мы ганарымся работамі заслужанага дзеяча мастацтваў БССР А. Кішчанкі і народнага мастака СССР М. Савіцкага, якія аднымі з першых у савецкім мастацтве стварылі манументальныя габелены высокага грамадзянскага і палітычнага гучання.

Зараз можна весці гаворку не толькі пра адметнае майстэрства старэйшых, але і значныя поспехі маладых — нядаўніх выпускнікоў Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. Г. Гаркуноў, Н. Пілюзіна, Л. Скрыпнічэнка, Л. Пятруль, В. Крывашэва, Н. Сухаверхава, Г. Юзеева-Шаблюўская, Г. Стасевіч, С. Свістунювіч, В. Грыдзіна, А. Салохіна, Т. Хацяновіч, Л. Пуцейка за адносна кароткі тэрмін (калі жыццё старадаўняга габелена з яго развіццём, узлётам і падзеннем працягвалася стагоддзямі) стварылі многа цікавых работ. І гэта дае нам падставу гаварыць пра школу сучаснага беларускага габелена.

Такому хуткаму росту садзейнічалі некалькі фактараў. Галоўным стала тое, што новая архітэктура дазволіла габелену трываць ўвайсці ў інтэр'ер грамадскіх і адміністрацыйных будынкаў, Палацаў культуры, дзіцячых садоў, кафэ. Па-другое, у рэспубліцы добра пастаўлена справа выхавання тэкстыльчыкаў. Студэнты вывучаюць гісторыю мастацтва тканін, шмат часу праводзяць у экспедыцыях па роднаму краю, у час якіх могуць пазнаёміцца з народнай творчасцю, зрабіць замалёўкі. І калі спытаць, што аказвае найбольшы ўплыў на фарміраванне іх мастацкага густу, выбар тэмы, а часам і самой прафесіі, то пачуеш у адказ: народнае мастацтва і ткацтва ў першую чаргу. Можна таму работы маладых габеленчыкаў вызначае якраз цесная сувязь з беларускім фальклорам. Мы бачым адлюстраванні ў іх нацыянальныя строй, сцэны з народных святаў, кранаючыя карціны роднай прыроды. Адчуваецца, што ўсё гэта блізка і дорага мастакам. Сваю ролю тут, напэўна, адыгрывае і тое, што многія з іх нарадзіліся і вы-

раслі ў вёсцы, дзе ў асноўным сёння і захоўваюцца народныя традыцыі. Разам з тым паэзія вясковага жыцця, сельскагаспадарчай працы не пакідае аб'якавымі і гараджан. Наогул, тэмы «Чалавек і праца», «Чалавек і прырода» — застаюцца вядучымі ў нашым мастацтве.

...Сярод летняга раздолля палёў сапраўднымі гаспадарамі зямлі выглядаюць маладыя калгасніцы. Прыгожа навокал. Здаецца, чуеш, як песня льецца над палямі. Праца і мір пануюць тут. Так расказалі пра сваіх герайні Г. Юзеева-Шаблюўская і А. Салохіна ў габелене «Белая Русь ты мая», які ўпрыгожвае інтэр'ер Палаца культуры калгаса імя Варанецкага Гродзенскай вобласці, дзе праводзяць свой вольны час вясковыя працаўнікі. У гэтай рабоце мастачкі скарысталі багацце сучасных выўленчых сродкаў: ад сімвалікі да рэальных карцін жыцця. Часткі гэтага габелена-трышціха нагадваюць маляванне народнага дывана.

Гараджанку Н. Сухаверхава захапіла прыгажосць неабсяжнага льянога поля. «Я шмат ездзіла па Беларусі. Люблю яе прыроду ў розныя поры года, але больш за ўсё кранае мяне відовішча льянога мора. Я назірала, як убірала гэтую культуру машыны, а жанчыны следам вязалі снапкі, бачыла, як уручную «бяруць» лён. Прыгожа, маляўніча. Рабіла накіды працуючых жанок, пісала эскізы. А потым рашыла па-спрабаваць разам з імі папрацаваць — нялёгка гэтая работа! Праца яшчэ больш аб'яднала нас, я бліжэй пазнаёмілася з прыгожымі, душэўнымі людзьмі».

Габелен С. Свістунювіча «Жніво» пераносіць у недалёкае, але ўжо часам і забытае мінулае, у пару ўборкі ўраджаю. Навейная работа жыццёвымі песнямі Я. Купалы (габелен упершыню экспанавалася на выстаўцы, прысвечанай 100-годдзю з дня нараджэння паэта) і ўспамінамі бацькоў мастака, якія зведалі паднявольную працу ў былой Заходняй Беларусі.

**І дружна жнём,
І падаём
Адна адной
Ахвоты больш,
І песню жаласна прэм.**

Здаецца, мы чуюм вершаваныя радкі Купалы, гледзячы на гэты габелен. Чырвоны колер падкрэслівае ўрачыстасць моманту і адначасова трывожнасць, цяжар працы. Нельга не ўспомніць серыю габеленаў Л. Пятруль «У зачараваным царстве», выкананых па матывах паэзіі М. Багдановіча.

Легендамі і паданнямі авяна возера Свіцязь. Адна з гэтых прыгожых легенд паслу-

жыла асновай для габелена Н. Пілюзінай «Свіцязь», прысвечанага мужным абаронцам роднай зямлі, якія палічылі за лепшае смерць, але не ганьбу ці палон.

Песняй сэрца, гімнам Бацькаўшчыне можна назваць гэтыя высокамастацкія работы.

Дарэчы, большасць сваіх габеленаў мастакі ткуць самі: працуюць у тэхніцы гладкага класічнага габелена, скарыстоўваюць і змешаную тэхніку, але перавага застаецца за гладкім бязворсавым ткацтвам, бліжкім да беларускага народнага. Эмацыянальнай настрой ствараецца адпаведнай каларовай гамай, у большасці выпадкаў мяккай, пастэльнай, а часам сакавітай, як на традыцыйных поспілках з Гомельшчыны ці Гродзеншчыны. І разам з тым можна сказаць, што кожны з маладых мастакоў ідзе сваім шляхам як у тэхніцы выканання, так і ў выбары жанру, тэмы.

Напрыклад, В. Грыдзіна і В. Крывашэва ствараюць у асноўным нацюрморты, дзе дабіваюцца тонкіх каларовых спалучэнняў. В. Крывашэва, якая працуе над вясковымі нацюрмортамі, выкарыстоўвае для фону лугавыя травы, краявіды вясковых садоў, імкнецца давесці іх да аб'ектнага вобраза роднай прыроды, набліжаючыся ў чымсьці да старадаўняга габеленаў «мільфлёраў». Нельга аставацца аб'якавым да яе цудоўных, сакавітых па колеру габеленаў «Раніца па Палессі», «Летні нацюрморт», «Месяц чэрвень». Работы В. Грыдзінай раскрываюць прыгажосць рэчаў, што акружаюць нас. Той жа, хто наведзе міяскае кафэ «На ростанях», трапіць у атмасферу, якая нагадвае пра наш зялёны азёрны край. У гэтым цікавым, своеасаблівым інтэр'еры можна ўбачыць рэльефныя, аб'ёмныя габелены, выкананыя мастацкамі Л. Скрыпнічэнка і Л. Грыдзінка. Скрыпнічэнка адна з першых у Беларусі пачала працаваць у такой тэхніцы, пераняўшы яе на Гомельшчыне ў старога майстра.

На многіх вялікіх выстаўках-кірмашах, дзе прадэталена прадукцыя нашай рэспублікі, экспазіцыю адкрывае дэкаратыўны габелен-карта Беларусі, выкананы Л. Бондар і Н. Пілюзінай. На ім гербамі-сімваламі пазначаны буйныя гарады, мовай вобразаў расказваецца, як развіццё роднага краю. Беларускі габелен, скарыстаўшы традыцыі мінулага, развіваецца ў сваёй адметнай плыні.

Дзіна ТРЫЗНА.

НА ЗДЫМКАХ: Л. СКРЫПНІЧЭНКА. «Кампазіцыя»; Г. ЮЗЕЕВА-ШАБЛЮЎСКАЯ. «Поры года».

ВАСІЛЬ Гігевіч нарадзіўся ў другі пасляваенны год у вёсцы Жыцькава, што на Барысаўшчыне. У родных мясцінах скончыў сярэднюю школу і вырашыў стаць... Не, не пісьменнікам і нават не філолагам. В. Гігевіч паступіў на фізічны факультэт універсітэта. І зусім не Беларускага дзяржаўнага імя У. І. Леніна. «Занесла» беларускага хлопца аж на Украіну, і ў 1969 годзе з дыпломам Харкаўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя М. Горькага ён стаў выкладчыкам фізікі ў школе на Харкаўшчыне.

Праўда, ужо праз год В. Гігевіч — у роднай Беларусі, працуе карэспандэнтам ашмянскай раённай газеты. І раптам рэзка мяняе спецыяльнасць — аж на сем гадоў становіцца інжынерам Барысаўскага шклозавода.

В. Гігевіча хвалюць вечныя тэмы: каханне, дружба, грамадскі абавязак. Піша інжынер Гігевіч, прынамсі, аб тым, аб чым маглі б пісаць і іншыя аўтары. Ды толькі ўся справа ў тым, што так напісаць, як пісаў ён, іншыя б проста не змаглі. Адметнасць пачырку аўтара адчуваецца адразу. Апазданні, якія ў 1972 годзе В. Гігевіч прынёс у рэдакцыю часопіса «Полымя», узрадавалі супрацоўнікаў. У нечым майстарства пакуль што бракавала, не бракала іншага, не менш важнага: у творах адчуваецца аўтарская пазіцыя, яго шчырасць, непасрэднасць.

Вядомая беларуская пісьменніца Лідзія Арабей, якая тады працавала ў часопісе і мела магчымасць першай пазнаёміцца з творамі В. Гігевіча, неўзабаве благаслаўляла ў свет яго першую кнігу «Спелыя яблыкі», што выйшла ў выдавецтва «Мастацкая літаратура» ў 1976 годзе, такімі словамі: «Герой Васіля Гігевіча вельмі чулы да чалавечага болю, шчыра спягае людскую бяду, яны імкнуцца жыць па самых строгіх маральных прынцыпах, каб апраўдаць выскокае прызначэнне — быць чалавекам».

ПІСЬМЕННИК ВАСІЛЬ ГІГЕВІЧ

І ЯГО ІНТЭЛЕКТУАЛЬНЫЯ ГЕРОІ

АБ СПРАДВЕЧНЫМ І БУДУЧЫНІ

Пра першыя кнігі маладога пісьменніка крытыка пісала шмат. Аўтару рабілася і крытычныя заўвагі, і даваліся парады. Зрэшты, агульнае ўражанне аб творах В. Гігевіча пачатковага перыяду як бы падвёў пісьменнік Віктар Казько, калі, рэзюмуючы ў часопісе «Нёман» зборнік «Дом, да якога вяртаемся», што выйшаў у Маскве ў перакладзе на рускую мову (дагэтуль В. Гігевіч выдаў на роднай мове яшчэ адзін зборнік — «Калі ласка, скажы»), пісаў: «Вельмі ж непадобная яго проза на прозу іншых беларускіх пісьменнікаў. За гэтай непадобнасцю для мяне перш за ўсё не мова і стыль, а тое, аб чым і як ён піша, сам падыход да таго, што адлюстроўвае, можа, нават яго, аўтарскае месца, у творах... Я адчуваю ў кожным радку яго, Гігевіча, нерва. Аповесці, апазданні Гігевіча могуць быць горшымі і лепшымі за іншыя, не ў гэтым справа, можна іх прымаць і не прымаць, але нельга, перагарнуўшы апошнюю старонку, забыць».

Справядлівасць гэтых слоў пацвердзіла трэцяя кніга маладога літаратара «Жыццёва», якая пабачыла свет у 1980 годзе. Чатыры невялікія аповесці склалі яе змест. Тая, што дала назву зборніку, у пэўнай меры аўтабіяграфічная. Адрэзку згадваецца роднае аўтару Жыцькава. Жыццёва, Жыцькава, жыццё... Пісьменнік сьведома акцэнтую сваю ўвагу менавіта ў такім кірунку, бы з самага пачатку падкрэсліваючы, што будзе расказваць пра людзей звычайнай вёскі, больш таго, і людзі гэтыя нічым асабліва

вызначацца ад іншых не будуць.

У гады маленства вяртае чытача пісьменнік, знаёмы з іх са сваімі героямі. Большасць з іх у творы амаль што і не называюцца сваімі сапраўднымі імёнамі. Яны праходзяць перад намі ў такім парадку, у якім звычайна ішлі гуляць: «Наперадзе Малы, за ім Лысы, затым Ляны і апошні, як заўсёды, Лабаты». Ёсць у аповесці яшчэ Разумнік, які з'яўляецца тады, калі патрэбна, як кажуць, устаўціца важнае слова, падвешчы рысу пад разважанымі раўнаважамі. І вось мінае час, і мы бачым іншага Разумніка. Непрыкаяны ён чалавек. Чужы ў горадзе, дзе жыве, чужы і ў Жыцькава, куды калі-нікалі не вядзецца.

Жыццё паднесла свой урок колішняму рамантыку і фантазеру. Але ці толькі жыццё ў падобнай непрыкаянасці вінавата? А можа сам Разумнік? Не здолеў жа ён знайсці сваё

месца, сваю справу. Сур'ёзныя маральна-этычныя праблемы вырашаюцца ў творы. І вырашаюцца не прама, як кажуць, у лоб. Пісьменнік прымушае чатача зноў і зноў задумацца над лёсамі герояў, шукаючы тое «рацыянальнае зерне», якое зможа даць адказ і на пытанні, што хвалюць яго самога.

Аповесць «Жыццёва» стала значнай творчай удачай В. Гігевіча. На рускую мову яе пераклаў вядомы савецкі пісьменнік Уладзімір Салаухін, і яна была надрукавана ў часопісе «Москва».

Не засталіся незаўважанымі і іншыя аповесці маладога літаратара. Напрыклад, «Райка», у якой прасочваецца няпросты лёс маладой жанчыны.

Вострасучаснай атрымалася і аповесць «Дом, да якога вяртаемся». У ёй таксама ёсць аўтабіяграфічныя моманты. Галоўны герой Кошаль вучыцца ў тэхнічным інстытуце, спрабуе пісаць вершы. Але «падабенства» паміж літаратурным персанажам і аўтарам на гэтым, бадай, і канчаецца. Як кожны сапраўдны пісьменнік, В. Гігевіч глядзіць на жыццё значна шырэ і глыбей, чым толькі з вышыні ўласнага вопыту. Ён даследуе яго ў дыялектычным разрэзе, задумваецца над няпростымі праблемамі нашага часу, узаемаадносінамі бацькоў і дзяцей, сяброў і каханых.

Палемічнасць, пэўная дыскусійнасць — вызначальныя рысы многіх твораў В. Гігевіча. Так сталася і з аповесцю «Астрыны на далёкіх азёрах», пабудаванай зноў жа на маральна-этычнай праблематыцы. Гэ-

та тычыцца і першага рамана пісьменніка «Доказ ад процілеглага», у якім аўтар спрабуе разабрацца ў жыцці сённяшніх гараджан, зазірнуць у іх унутраны свет, зразумець духоўныя запатрабаванні людзей інтэлектуальнай працы, сучасных інтэлігентаў.

Духоўнасць — катэгорыя вечная... Гэту аксіёму В. Гігевіч ніколі не забывае. Памятае ён і пра другое: у наша імклівае стагоддзе, у эпоху навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, вельмі важна, каб кожны чалавек усведамляў сябе адказным за тое, што робіцца на планеце, чым жыве чалавецтва. Героі амаль усіх твораў В. Гігевіча, нашы сучаснікі, абавязкова задумваюцца над спрадвечным. Жыццё і смерць, імгненне і вечнасць — гэтыя паняцці іх хвалюць пастаянна.

Надаўна В. Гігевіч закончыў свой новы раман «Адаманты», урыўкі з якога ўжо былі змешчаны ў друку. Наконт задумкі твора пісьменнік гаворыць так: «Ідэалагічная барацьба супраць нашай краіны, на маю думку, характарызуецца не толькі адкрытымі «крыжовымі паходамі», але і шэрагам больш скрытых, амаль што незаўважных мімікрычных праяў, якія ў той ці ў іншай форме могуць пранікаць у нашу свядомасць. У новым рамане мне хацелася паказаць, да чаго можа прывесці абыхвацтва і бяздумная «ўсяяднасць» да чужога, якое часта падаецца ў прыгожай знешне і нават займальнай «абортцы»...»

Пра такіх, як В. Гігевіч, звычайна кажуць, што яны пісьменнікі нарадзіліся. Выдадзены тры кнігі на роднай мове, адна перакладная. Чарговы зборнік «Астрыны на далёкіх азёрах» выйдзе сёлета ў «Мастацкай літаратуры» і ўжо выйшаў ў перакладзе ў «Советском писателе». Малады літаратар нядаўна стаў лаўрэатам прэміі Ленінскага камсамола Беларусі, скончыў Вышэйшы літаратурны курс у Маскве. Цяпер працуе ў рэдакцыі часопіса «Маладосць». **Алесь МАРЦІНОВІЧ.**

НА МОВАХ СВЕТУ

ЧЭХАСЛАВАКІЯ

У 1981 годзе мінскае выдавецтва «Мастацкая літаратура» выпусціла кнігу Алесь Адамовіча «Карнікі». Паказваючы крывавае дзеянне батальёна гітлераўцаў пад камандаваннем Дзерлевангера на тэрыторыі часова акупіраванай Беларусі, аўтар выкрывае звычную сутнасць фашызму, яго бесчалавечную філасофію, паказвае псіхалагічна здраднага. Замежныя выдавецтвы зацікавіліся кнігай.

Першымі яе выпусцілі чэхаславацкія выдаўцы. Аўтар пасляслоўя да гэтага выдання, што выйшла ў пражскім «Лідовым накладательстве» ў перакладзе Уладзіміра Міхны, Вацлаў Жыдліцкі параўноўвае кнігу з «Хатынскай аповесцю»: «Уласна кажучы, размова ідзе пра два бакі аднаго медалю. У «Вяртанні ў Хатынь» (пад такой назвай выйшла ў Празе «Хатынская аповесць» Алесь Адамовіча — А. Г.) мы бачым ахвяры, у «Карніках» — забойцаў. І ў абодвух выпадках генацыд, які адбываецца як бы перад нашымі вачамі, бачыцца як сапраўдны канец свету. Адамовіч паслядоўны як у маральным максімалізме, так і ў выкрыцці антыгуманізму. Аж немілаасэрна, аж бязлітасна паслядоўны. І ў выніку мы тут маем асаблівы, глыбока ўражальны погляд на людзей, якія перарадзіліся ў забойцаў, у катаў».

Кнігу выпусціла таксама браціслаўскае выдавецтва «Словенскі спісаваталь». На славацкую мову пераклала яе Вера Крнова. «Мы маем, паўтараю, далейшы доказ невычэрпнасці адной з галоўных тэм савецкай літаратуры, якую бязлітасна час не пазбаўляе яе эмацыянальных, пазнавальных і жанрава-стыльвых магчымасцей».

ПОЛЬШЧА

Крытык і літаратуразнаўца Сямён Букчын — аўтар кнігі пра сувязі з Беларуссю Л. Талстога, і іншых ру-

скіх класікаў. Цікавае ў чытача выклікала таксама ягоная кніга «Да мячоў ірвануліся нашы рукі» — дакументальны аповесці аб дзейнасці дэкабрыстаў на тэрыторыі Беларусі, Літвы і Польшчы. Першая аповесць «Зімоўка гвардыі» прысвячаецца знаходжанню на Беларусі ў 1821—1822 гадах гвардзейскага корпуса, калі кіраўнік Паўночнага таварыства М. Мураўёў стварыў у Мінску першы варыянт славутай Канстытуцыі. Другая — «Бабруйскі план» — расказвае пра спробу кіраўнікоў Паўднёвага таварыства Сяргея Мураўёва-Апостала і Міхаіла Бястужава-Руміна ўзняць паўстанне шляхам арышту цара ў час вайсковага агляду ў Бабруйскай крэпасці ў верасні 1823 года. Трэцяя аповесць — «Рэха пад Беластокам». Яна прысвечана дэкабрыскай арганізацыі «Таварыства ваенных сяброў», якая існавала сярод афіцэраў Літоўскага корпуса, размешчанага на Гродзеншчыне і Беластоцшыне. Кіраўнікі гэтага таварыства капітан Канстанцін Ігельстром, ягоны стрыечны брат паручык Аляксандр Вягелін і мясцовы шляхціц, сябар Адама Міцкевіча вядомы філамаст Міхаіл Рукевіч зрабілі спробу ўзняць паўстанне 24 снежня 1825 года (праз дзесяць дзён пасля трагічных падзей на Сенацкай плошчы ў Пецярбургу) і сарвалі прысягу Мікалаю I у Літоўскім піянерным батальёне, які стаяў у мястэчку Браньск, што непадалёку ад Беластока.

Апошні твор прыцягнуў увагу польскага выдавецтва «Поезжэ» (г. Ольштын). Пераклад аповесці зроблены Андзем Дравічам, уступны артыкул напісала доктар гістарычных навук Ганна Дылёнг. Кніга пра малавядомую старонку з гісторыі рэвалюцыйных сувязей рускага, беларускага, літоўскага і польскага народаў выклікала цікавасць у чытача і станоўчыя водгукі ў друку.

КІТАЙ

Перажытае на вайне, франтавыя дарогі, відаць, назаўсёды звязалі Васіля Быкава з ваеннай тэмай. Выступаючы на адной з сустрэч з маладымі літаратарамі, народны пісьменнік Беларусі падкрэсліваў, што для кожнага з іх вельмі важны жыццёвы вопыт, здольнасць назіраць і нешта ўбачыць у пражытым жыцці.

Васіль Быкаў умее не толькі ўбачыць, але і паказаць малавядомае або яшчэ невядомае чытачу. Ці не ў гэтым адна з прычын вялікай папулярнасці яго твораў у свеце.

Нядаўна прыйшло паведамленне, што ў Кітайскай Народнай Рэспубліцы выдадзена аповесць Васіля Быкава «Пайсці і не вярнуцца», пра якую сам аўтар казаў: «Як і ў папярэдніх маіх творах, тут — вялікая вызваленчая вайна нашага народа, гераізм радавых яе ўдзельнікаў». Лёс герояў аповесці беларускага пісьменніка стане здабыткам кітайскага чытача.

Аляксей ГАРДЗІЦКІ.

РЫХТУЮЦА ДА ВЫДАННЯ Ў 1985 ГОДЗЕ

У кнігарні рэспублікі паступаюць тэматычныя планы выдавецтваў на наступны год, у тым ліку і «Беларускай Савецкай Энцыклапедыі» імя Петруся Броўкі.

Падпісчыкі атрымаюць два заключныя тамы «Энцыклапедыі прыроды Беларусі» ў пяці тамах. У іх увойдзе каля шасці тысяч артыкулаў, шмат уклеек, карт, ілюстрацый, якія раскажуць аб жывёльным і раслінным свеце рэспублікі, ахове прыроды.

Распачынаецца выпуск «Энцыклапедыі літаратуры і мастацтва Беларусі» ў пяці тамах. Першы пабачыць свет сёлета, два наступныя — у 1985 годзе.

Многіх зацікавіць энцыклапедычны даведнік «Янка Купала», які раскажа аб жыцці і творчасці народнага песняра, яго творах і іх выдаўцах, перакладчыках, асобах, што мелі дачыненне да паэта.

Зводны каталог «Кніга Беларусі» — першая спроба рэгістрацыі ўсіх кніг, што выйшлі на тэрыторыі Беларусі з 1517 па кастрычнік 1917 года. У ім тры раздзелы — «Старадрукаваныя беларускія выданні кірылаўскага шрыфту XVI—XVIII стагоддзяў», «Кнігі XIX — пачатку XX стагоддзя на рускай мове», «Кнігі XIX — пачатку XX стагоддзя на беларускай мове».

«Памяць» — кніга, якая будзе гісторыка-дакументальнай хронікай Шумілінскага раёна. Асноўная частка матэрыялаў прысвячаецца падзеям Вялікай Айчыннай вайны ў гэтай мясцовасці.

У двух тамах «Зводу помнікаў гісторыі і культуры Беларусі» будуць прадстаўлены Гродзенская і Гомельская вобласці.

ДЗЕЛЯ УСМЕШКІ ДЗІЦЦАЦІ

Як гэта часта бывае, спачатку я пазнаёмілася з малюнкамі Таццяны Беразенскай, а потым ужо з ёй самай. Т. Беразенская — мастак-графік, цікавы і самабытны ілюстратар кніг для дзяцей. Неаднойчы даводзілася з задавальненнем разглядаць яе вельмі прыгожыя і дасціпныя малюнкi ў «Вясёлцы» — часопісе для малышоў, у кнігах, створаных таксама спецыяльна для малечы (звычайна гэта выданні беларускага нацыянальнага фальклору — казкі, байкі, песні, скарагаворкі).

Заканамерна, што, убачыўшы работы мастака, можна набыць і пэўнае ўяўленне пра яго самога. У кожным творы заўсёды знойдзе адбітак тэмпераменту, адносіны да навакольнага светанагляду, нават узрост творцы.

Таму, калі ўпершыню ўбачыла Таццяну Беразенскую, пераканалася, што мае ўяўленні спраўдзіліся. Невысокая маладая жвавая жанчына з чорнымі, бліскучымі, нібы пацеркі, вачамі, з прыёмнай, нават дзіцячай непасрэднасцю ў паводзінах. Таццяна — гасцінная гаспадыня, чалавек, з якім можна знайсці кантакт. Такія і яе малюнкi: эмацыянальныя, дынамічныя, жыццядасныя.

Нарадзілася мастачка не ў Беларусі — на Украіне. Але большая частка жыцця прайшла ў Мінску. У размове Беразенская некалькі разоў падкрэслівала: «Усё, што маю ў жыцці добрага, звязана з Беларуссю як у асабістым, так і ў творчым плане. Таму яна стала для мяне сапраўднай радзімай. Тут мая праца, тут мой дом».

Перагортваю старонкі кніг, аформленых Таццянай Беразенскай (а іх ужо нямала). Заўважаю: на вокладцы адной з самых першых яе работ, беларускай народнай песенкі «Мядзведзь на калодзе» стаіць эмблема Міжнароднага года дзіцяці, якім быў аб'яўлены па рашэнню ЮНЕСКО год 1979. І вось гэтая эмблема стала нібы тым знакам, знакам дзяцінства, пад якім ідзе Т. Беразенская па сваім творчым шляху.

Між іншым, кніжку тую на адным з міжнародных кірмашоў закупілі некалькі замежных краін. У Таццяны ёсць пяцігадовая дачка — Наташа. Часам яны малююць разам. І тады мастачка выварае правільнасць

сваіх задум па шчырых і заўсёды нечаканых адзінках сваёй дзяўчынкi.

Наогул Таццяна Беразенская працуе звычайна тады, калі дачка яшчэ спіць. Бывае так, што за працу яна бярэцца ледзь не ў чатыры гадзіны раніцы. Удзень яна часцей за ўсё займаецца падрыхтоўчай работай: вывучае ўзоры, арнаменты, строі. Бо ва ўсім, што робіць, імкнецца да дасканаласці. Яна нядрэнны знаўца беларускага народнага касцюма і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. І ў той жа час, калі я прыйшла да Таццяны, на яе рабочым стала ляжаць альбом з рэпрадукцыямі Рубенса і альбом, прысвечаны старажытнаму ткацтву на Русі.

Ну, а пра тое, як адносіцца сама Беразенская да «дробязей» у сваёй працы, сведчыць адзін выпадак.

Неяк на мастацкім савецце ў выдавецтве нехта з мастацтвазнаўцаў зрабіў заўвагу, што адзін з забаўных персанажаў на яе малюнку мае шапку не зусім адпаведнага фасона для нашага нацыянальнага касцюма. На другі дзень Таццяна прынесла ў тое выдавецтва «доказ» — альбом беларускіх народных строяў, у адзін з якіх і ўваходзіла тая шапка.

А з дробязей складаецца цэлае...

Ёсць сярод апошніх работ Беразенскай адна асабліва ўдалая — ілюстрацыі да беларускай народнай казкі «Жаронцы». На леташнім міжнародным кніжным кірмашы ў Маскве на выданне гэтай кніжкі заключылі кантракты дваццаць чатыры (!) краіны свету. І гэтую простую, але мудрую казку будучы і чытаць, і разглядаць малюнкi, выкананыя Таццянай Беразенскай, дзецi ў ФРГ, ЗША, Швецыі, Бельгіі, Галандыі...

Яны ўбачаць у кніжцы прыгожыя, маляўнічыя свет добра і радасці, і тады на іх тварах абавязкова з'явіцца даверлівая ўсмішка, такая ж самая, як і на твары маленькай дачкі Таццяны. Усе дзеці, незалежна ад таго, хто яны і дзе жывуць, усміхаюцца аднолькава — шчасліва. Дзеля гэтай усмешкі праца беларускай мастачкі Таццяны Беразенскай.

Галіна УЛІЦЕНАК.

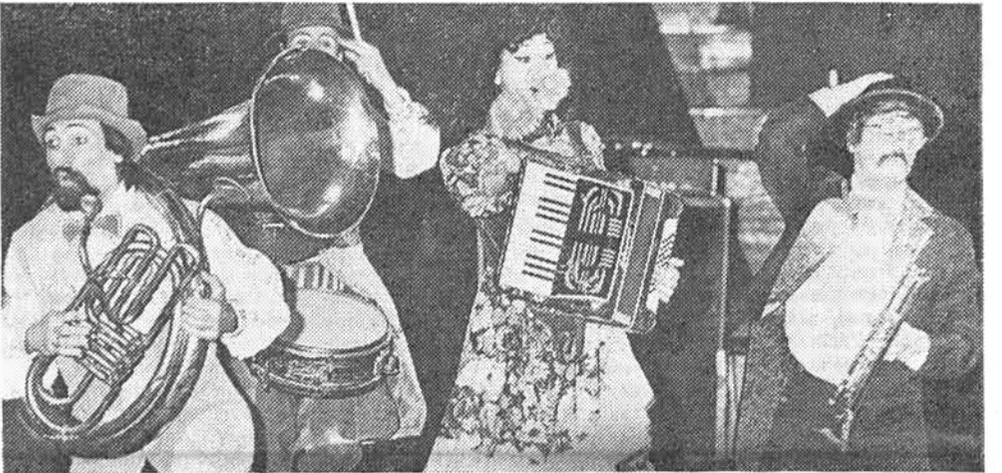
НА ЗДЫМКУ: ілюстрацыя Т. БЕРАЗЕНСКАЙ са зборніка скарагаворак «Мама мышка сусыла шышкі».

Сёлетняя праграма, якой заканчваецца сезон Мінскага дзяржаўнага цырка, называецца «Свет жывёл — свет сяброў». У ёй шырока і разнастайна паказаны ў розных ролях прадстаўнікі фауны. Пасля парада-пралога на манежы разгортваюцца захопляючыя «Гульні з жывёламі» [так называецца нумар] пад кіраўніцтвам дрэсіроўшчыцы Валянціны Ціханавай. Выступленне праходзіць імкліва, з гумарам, выклікае добрую ўсмішку. Падабаецца глядачам «Вышэйшая школа верхавой язды» Вячаслава Дземаша. Конь і коннік нібы зліліся ў агульным парыве. Але галоўнае ў праграме — атракцыён Віталія Ціханова «Змеша-

ная група жывёл». У ёй зараз шэсцьдзесят «артыстаў». Гэта і вялікія, упартыя які, што цяжка паддаюцца дрэсіроўцы, і мядзведзі, догі і лама, ослі і вярблюд, муфлон, далікатная казуля, вогненна-рыжы певень... І з усімі дрэсіроўшчык знайшоў агульную мову, дабіўся таго, каб яны пасябралі адно з адным. Яркія, самабытныя фарбы ў гэце цыркавое прадстаўленне ўносяць клоуны, жанглеры, ілюзіяністы, музычныя эксцэнтрыкі... НА ЗДЫМКАХ: дрэсіроўшчыца В. ЦІХАНАВА; на манежы музычныя эксцэнтрыкі пад кіраўніцтвам Ю. РАСТОЎЦАВА.

Фота А. ЛАБАДЫ.

ВЯРТАННЕ

БЕЛЫХ ЛЕБЕДЗЯЎ

Нават мой дзед Макар, аматар прыроды, цудоўны расказчык, у сваіх гісторыях ніводнага разу не ўспомінуў такога выпадку, каб на нашай роднай Піне яму даводзілася сустракацца з лебедзямі. А рака ж тады была больш вялікай: шырока разлілася плёсамі, шумліва імчала ў засені вербалозаў на перакатах. Вось дзе было сапраўднае прыволье для вадаплаўных птушак. Толькі лебедзі не трапляліся чалавеку. Мне ж, хоць на трыццаць другім годзе жыцця, пашанцавала. Ранкам, ружавеючы ў промнях узыходзячага сонца над Пінай ляцеў лебедзь. Чаму адзін? Лебедзі рэдка бываюць у адзіноце. Зацікавіўся. Распытаў людзей. «Сляды» прывялі да вёскі Гнеўчыцы. Побач з ёю — штучнае возера. Аказалася, гэта яго аблюбовала цэлая чарада — на шэрых хвалях калыхалася адзінаццаць белых птушак...

Дзень прабыў я на возеры. Лебедзі здзіўлялі, прыгажосць іх радавала сэрца. Людзей яны не баяцца, але і блізка не падпускаюць. Калі частуеш хлебам — бяруць спакойна, з пачуццём высакароднай годнасці.

У паводзінах чарады таксама заўсёды адчуваецца ўпэўненасць, поўная свабода. Лебедзі то разыходзяцца па ўсім возеры, то сплываюцца і павольна калыхаюцца побач. Усё гэта напамінае цудоўны карагод.

Паназіраеш і колькі цікавага з жыцця птушак даведася. Запомніўся такі выпадак: сустраўся нара лебедзям, гушкаюцца на хвалях. Крылы распушаны, грацыёзна выгінаюцца доўгія шыі. Расклянвваюцца, плёскаюцца, падымаючы цэлы дождж пырскаў. Але штосьці не спадабалася важаку. Пагрозліва зашыпеў, натапырыўся і нагнаўся за маладым «кавалерам». Той наўцёкі! Стары — за ім. Бачыць, што ўплаў не дагоніць, узлятае і хоча дзеўбануць уцекача, які таксама стараецца падняцца ў наветра. Аднаго разу здалося мала. Зноў пагоня, зноў атака. Толькі адагнаўшы «кавалера» на другі канец возера, супакоіўся...

Але самае незабыўнае ўражанне — калі лебедзі ў палёце. Вось птушак нешта напалохала. І са свістам і лантаннем яны разбягаюцца па вадзе, адштурхаючыся ад яе паверхні магутнымі чырвонымі лапамі. Паволі набіраюць вышыню, і лунае над возерам белы карагод. Палёт такі магутны, што здаецца сам паімчаў бы ўслед за птушкамі. Круг, другі, трэці... І чарада «заходзіць на пасадку». Крылы раскінуты, ледзь варушацца, ловачы патокі ветру, шыі выгнутыя, нібы лебедзі ўглядаюцца ў вадзі, выбіраюць самае лепшае месца.

Чаму лебедзі выбралі гнеўчыцкі вадаём, можна зразумець, толькі вывучыўшы яго расліннасць. Пад самай лодкай праплываюць густыя водарасці. Значыць, корму дастаткова. Гэта і прываблівае. Апошнім часам, асабліва вясной, лебедзі сталі ўсё часцей паяўляцца на вадаёмах Іванаўшчыны. Некаторыя застаюцца гнездавацца. Праз гады гэтыя птушкі зноў вяртаюцца на Палессе.

Васіль ЖУШМА.

Гумар

— Ці не маглі б вы мне сказаць, афіцыянт, як часта ў вас мяняюць абрусы?

— На жаль, не магу, мсьве, я працую тут усёго толькі другі месяц.

— Скажыце шчыра, гэтыя вашы лекавыя травы прыносяць хоць якую-небудзь карысць?

— А як жа! Нядаўна я купіў сыну дачу, а дачцэ дабу доўгаю дом...

Джон запазычыўся ўсім на свеце: за кватэру, тэлефоннай кампаніі, электрычнай, газавай і інш. Атрымаўшы злосьнае пісьмо ад аднаго з крэдытараў, ён сеў і напісаў яму наступны адказ:

«Дарагі сэр! Кожны месяц я збіраю ўсе прысланыя мне захункі, перамяшваю іх і выцягваю з кучы шэсць, якія і аплачваю. Калі вы яшчэ раз правяціце сваё нецярпенне, я ўвогуле выключу вашы рахункі з удзелу ў латарэі».

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП.
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80, 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі.
Зак. 609